

Hva er trenden for bruk av cannabis versus alkohol blant ungdom nå?

Ungdata-tallene for cannabis er lave og viser at ungdom i Rogaland ikke bruker mer hasj nå enn i 2010. Når det gjelder alkoholbruk blant ungdomsskoleelever i Norge har forbruket gått mye ned, og det viser at innsats virker, sier sosionom Sven Gustafsson, ved KoRus - Vest Stavanger.

AV MARIT VASSHUS, KORUS - VEST STAVANGER

GUSTAFSSON REFERERER TIL UNGDATA-TALL fra 2013 som omfatter 60.000 elever i ungdomsskolen og 1. klasse i videregående skole i Norge, og sammenlikner disse med regionale tall fra Rogaland og hva de viser av endring sammenliknet med tre år tidligere.

– Vi får her dokumentert at det ikke er stor grunn til bekymring for de aller fleste foreldre som har barn i ungdomsskolen når det gjelder utprøving av hasj og alkohol, sier Gustafsson. Vi kan stole på disse tallene, understreker han. Vi må likevel ikke glemme de få elevene som eksperimenterer med alkohol og andre rusmidler i ungdomsskolen.

– *Hvordan er forbruket av alkohol sammenliknet med hasj for ungdom nå?*

– Ungdata-tallene viser en tydelig tendens til at ungdommens forbruk av rusmidler er fallende. Når det gjelder forbruk av alkohol generelt for ungdom i Norge, viser det seg at det kun er et fåtall som drikker seg tydelig beruset mens de går på ungdomsskolen, kun 14%. De øvrige er svært edruelige og lite utprøvende. Fem prosent har drukket seg tydelig beruset en gang det siste året, mens kun en prosent har drukket seg tydelig beruset elleve ganger eller mer i 2013. Det gir få

risikobrukere blant de helt unge, forklarer sosiolog Sven Gustafsson.

Hvis vi ser på Rogaland, viser tallene at 88 % i ungdomsskolen ikke har vært tydelig beruset det siste året, mens fire prosent har vært det en gang og åtte prosent har vært det to eller flere ganger det siste året. Når det gjelder elever i 1. videregående skole, har 53 % ikke vært tydelig beruset siste år, mens 11 % i Rogaland har vært tydelig beruset elleve ganger eller mer. Dette er også lave tall og en nedgang i forbruket fra forrige undersøkelse, og Rogaland ligger også lavere enn landsgjennomsnittet.

– *Hvor mange bruker eller har brukt hasj?*

– Når det gjelder Ungdata-tallene i Rogaland i 2013 sammenliknet med tre år tidligere, er tallene nærmest identiske, det vil si ingen økning, sier sosiolog Sven Gustafsson. Spørreundersøkelsen omfattet 18.758 ungdommer i Rogaland i fjor, og 9.945 ungdommer tre år tidligere. Vi fant at på 8. klassetrinn hadde en prosent prøvd hasj, to prosent i 9. klasse og fire prosent 10. klasse. Mens i 1. videregående hadde åtte prosent blant elevene i Rogaland prøvd hasj, forklarer Gustafsson. Tallene fra Rogaland samsvarer med funn fra resten av Norge.

For de elevene som svarte ja på at de hadde prøvd hasj en eller flere ganger, fant vi i 2010 at i 8. klasse hadde en prosent prøvd en gang eller mer, i 9. klasse hadde to prosent prøvd, i 10. klasse hadde fire prosent prøvd og i 1. videregående hadde ni prosent prøvd en gang eller mer. Undersøkelsen i fjor viste det samme forbruket, men med en prosent mindre i 1. videregående, altså en nedgang. Vi stoler på tallene fordi vi i fjor hadde nesten mer enn tre ganger flere deltakere, dvs. 4.130 elever sammenliknet med 1.100 tre år tidligere.

Det er et politisk og faglig mål at ungdom debuterer senere med alkohol, har lavere konsum, og lavere bruk av illegale rusmidler som hasj. Samtidig mener enkelte forskere at det er spesielt at ungdom er lite "utforskende" og for "snille".

– Enkelte fagfolk og forskere mener at ungdommene i dag er prektige og ambisiøse, og at de derfor drikker mindre og røyker mindre hasj - er det negativt eller positivt?

– Jeg kom hit som innflytter fra Sverige for mer enn 20 år siden, og mente å merke at lokalkulturen i Stavanger-området fremdeles hadde et visst etterpreg av en tidligere kultur med opprinnelse ikke bare i shipping, oljeindustri og fiskeindustri, men også en tidligere bedehuskultur og en betydelig frivillig sektor, med restriksjoner på åpningstider og servering av alkohol. Kanskje har denne subkulturen med opprinnelse i religiøse kretser fremdeles en form for langsiktig innvirkning på ungdoms restriktive bruk av alkohol og hasj i regionen, undrer sosionom Sven Gustafsson.

– En annen mulig forklaring på det lave forbruket av hasj og alkohol blant rogalandsk ungdom kan være prestasjonskulturen og kravet om høy utdanning i en høyteknologisk oljenæring, som i særlig grad preger denne regionen til forskjell fra andre landsdeler. Er ungdom her enda mer framtidsdisiplinerte og flinke, og kan dette muligens gi høyere forekomst av psykiske plager, selv om dette ikke gir store utslag i Ungdata, undrer Gustafsson videre.

Ungdata-tallene fra i fjor viser liten endring i besvarelsene fra for eksempel elever i 10. klasse,

som ble spurt om de "ikke er plaget", er "litt plaget" eller er "ganske mye plaget" av å føle seg ulykkelige, triste eller deprimerte den siste uken. I Rogaland følte 8.1 prosent seg veldig plaget i 2010, mens 8,4 prosent følte seg veldig plaget i 2013. Dette viser at det ikke er noen endring, og dermed ingen forverring av psykiske helse og trivsel blant det store flertallet av ungdom.

Hvis vi sammenlikner BrukerPlan med Ungdata - kan vi se noen bekymringsfulle endringer her når det gjelder rusmiddelbruk?

– Det er en viktig forskjell på Ungdata-undersøkelsen, som er en befolkningsundersøkelse blant alle ungdommer fra 8. - 10. klasse og 1. videregående, og BrukerPlan som er et selektivt utvalg. BrukerPlan omfatter personer i aldersgruppen 18 - 24 år som er brukere av hjelpetjenester i kommunene. Disse gruppene kan derfor ikke sammenliknes, sier Gustafsson.

Brukerundersøkelsen gir mer presis informasjon om kommunens tjenestebrukere, hvilke brukere og tjenester de benytter, type misbruk og omfang av rusbruk i ulike kommuner og hva slags hjelp de vil trenge. Spørsmålene besvares dessuten ikke av brukerne selv, men av ansatte i kommunene.

– Det som er bekymringsfullt er at det ser ut til at offentlig ansatte har observert risikoatferd blant ungdom i ungdomsskolen uten at de har handlet deretter. Disse ungdommene glipper fra offentlig oppfølging og involvering på videregående skole. Disse unge i risikozonen for rusmiddelproblemer, dukker opp fra 18-årsalderen med tunge misbruksproblemer fordi de har falt utenfor hjelpeapparatet. Her er det en stor utfordring for kommunalt ansatte fagfolk å fange opp disse ungdommene i løpet av videregående skole, før de har utviklet en problematisk bruk av alkohol, hasj og andre rusmidler, avslutter sosionom Sven Gustafsson ved KoRus - Vest Stavanger. ☞